

Monumentnummer*: 519109

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 mei 2002
Kadaster deel/nr 82638/191

Woonplaats* Breda
Gemeente* Breda
Provincie* Noord-Brabant

Kadastrale gemeente* Breda
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 9511

Omschrijving**

Inleiding

KERKGEBOUW, ontwerp uit 1885 van J.F. Metzelaar. Het gebouw ligt binnen de ringmuur in de zuid-oosthoek van het gevangenisterrein.

Godsdienstuitoefening binnen de koepel was vrijwel onmogelijk door de slechte akoestiek. Daarom is een vrijstaande cellulaire kerk, oorspronkelijk voorzien van houten "cellen", op het terrein gebouwd.

Omschrijving

De kerk heeft een rechthoekige plattegrond groot 19,40x 12,70 meter, met een zadeldak liggend tussen tuitgevels. Het opgaande werk bestaat uit handgevormde baksteen in hardgrauw gemetseld in kruisverband. Het geheel staat op een plint van klinkers. Hierover ligt, uitkragend op hardstenen consoles, een hardstenen goot. De gevels bezitten vier kozijnen met een halfcirkelvormige bovendorpel en vast kalf. De onder- en bovenramen zijn vast uitgevoerd. De raamdorpels zijn in hardsteen uitgevoerd. Aan de bovenkant hebben de tuitgevels eveneens een hardstenen afdekking.

De voorgevel kent vier rechte kozijnen met een vast bovenraam en een schuifbaar onderraam. De onderdorpels zijn uitgevoerd in hardsteen. Tevens bevindt zich in deze gevel een deurkozijn met een halfronde bovendorpel en een recht kalf. De achtergevel is blind uitgevoerd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De gehele kerkruimte wordt overspannen door een open kap gedragen door vijf spanten op muurstijlen, opgebouwd uit twee spantbenen gekoppeld door een trek balk en schoren. De kap is dubbel beschoten.

De muren en het plafond zijn witgepleisterd. De vloer is afgewerkt met achtkantige hardgebakken gele tegels en gelijke zwarte vierkante vullingen en randen.

In de kerk bevinden zich, door gevangenen gemaakt: een houten preekstoel, rond tabernakel, bidstoel, crucifix en een veertiendelige kruisweg bestaande uit ronde medaillons met een houten randversiering van een touw of ketting.

Waardering

Het kerkgebouw is van algemeen belang. Het maakt deel uit van een complex met cultuurhistorische waarden: het is van belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van de rechtspraak en de visie van de overheid op de omgang met gedetineerden in de late negentiende eeuw; het is van belang als bijzondere uitdrukking van de typologische ontwikkeling van de gevangenis met nevengebouwen, in het bijzonder de uitwerking van het panopticale type; het is van belang als bijzondere uitdrukking van de technische ontwikkeling van de constructies in ijzer en hout; het is van belang wegens innovatieve waarde.

Het heeft architectuurhistorische waarden: het is van belang voor de geschiedenis van de architectuur en bouwtechniek vanwege de toepassing van voor de tijd geavanceerde technische mogelijkheden; het is van belang als voorbeeld van de toepassing van stijlelementen uit het verleden voor het representeren van de waardigheid van de rechtspraak en de gestrengheid in de bestraffing van gedetineerden; het is van bijzonder belang in het oeuvre van de architecten J.F. en W.C. Metzelaar; het is van belang wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp; het is van belang wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur- en interieuronderdelen. Het heeft ensemblewaarden: het is van belang als essentieel onderdeel van een groter geheel, de singelbebouwing en de stadsuitleg van Breda, die cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is; het heeft bijzondere betekenis wegens de situering, verbonden met de ontwikkeling van de stad en heeft tevens betekenis voor het aanzien van de stad.

Gaafheid/herkenbaarheid: het is van belang wegens de architectonische gaafheid van ex- en interieur; het is van belang wegens de architectonische kwaliteit en de samenhang van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, e.d.).

Zeldzaamheid: het is van belang als onderdeel van een belangwekkende en samenhangende typologische reeks van gebouwen die hiërarchisch gezien uiteenlopen van gevangenis en gerechtsgebouw tot dienstwoningen.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument